

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 25378/2023
16.05.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Мирјане Андријашевић и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници по тужби тужилаца АА из ... и ББ из ..., чији је пуномоћник Јелена Пантовић, адвокат из ..., против туженог Града Ниша, кога заступа Правобранилаштво Града Ниша, ради накнаде за одузето земљиште, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 706/2023 од 23.05.2023. године, у седници већа одржаној 16.05.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж 706/2023 од 23.05.2023. године, и предмет се **ВРАЋА** том суду на поновно суђење.

Образложење

Основни суд у Нишу је донео пресуду П 5281/22 дана 01.12.2022. године којом је обавезао туженог Град Ниш да тужиоцу АА из ... на име фактичко заузетог дела на парцели к.п. бр. .. КО ..., у површини од 128 м², ради изградње улице „...“ уписаној у ЛН бр. .. КО ..., као правном следбенику покојног ВВ, са уделом од ½ дела исплати износ од 377.036,80 динара са законском затезном каматом од пресуђења до исплате (став први изреке). Одбијен је тужбени захтев тужиоца ББ из ... да се обавезе тужени да на име фактичко заузетог дела на парцели к.п. бр. .. КО ..., у површини од 128 м², ради изградње улице „...“ уписаној у ЛН бр. .. КО .., као правном следбенику покојног ГГ, са уделом од ½ дела исплати износ од 377.036,80 динара са законском затезном каматом од пресуђења до исплате (став други изреке). Обавезан је тужени да тужиоцу АА из ... на име накнаде трошкова поступка исплати износ од 92.182,00 динара (став трећи изреке). Обавезан је тужилац ББ из ... да туженом на име накнаде трошкова поступка плати износ од 18.000,00 динара (став четврти изреке).

Апелациони суд у Нишу је донео пресуду Гж 706/2023 дана 23.05.2023. године којом је преиначио пресуду Основног суда у Нишу П 5281/22 од 01.12.2022. године и одбио тужбени захтев тужиоца АА и обавезао тужиоца да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 36.000,00 динара.

Против правноснажне другостепене пресуде тужилац је изјавио благовремену ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду по одредбама члана 408. Закона о парничном поступку и закључио да је ревизија основана, јер је побијана пресуда донета погрешном применом материјалног права, због чега је чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Према утврђеном чињеничном стању на основу ког је донета побијана пресуда, катастарска парцела број ... КО ..., уписана у ЛН бр. .. КО ..., на коју се односи тужбени захтев, била је уписана на ДД, а на основу решења о наслеђивању од 1965. године уписани су ЂЂ и ВВ са уделима од $\frac{1}{2}$, а 1969. године извршено је цепање парцеле кп број .. па су настале кп број .. површине 2362 м², кп број .. површине 389 м² и кп .. пут површине 128 м² као и да је на основу наслеђивања 1979. године на кп .. на удео ЂЂ од $\frac{1}{2}$ дела уписан ГГ. У поступку израде катастра непокретности за КО ..., формирани су нови бројеви парцела па је од кп .. настала кп .., а од једног дела кп број .. настала је парцела кп .., док је други део ове парцеле у површини од 128 м², а који је припојен путу Рујник - Хум (сада улица „...“) ушао у састав нове парцеле .., која је уписана као земљиште под зградом—објектом површине 4951 м² и то на Град Ниш са уделом 3627/4951 и више других сувласника. ВВ и ГГ нису уписани на новој парцели .. . АА је наследник ВВ, али спорна парцела није била предмет наслеђивања.

Изградњом пута Рујник-Хум заузет је западни део парцеле кп број .. КО ..., док је пут поделио ту парцелу на два дела, и то на источни део у површини 359 м² и западни део у површини од 128 м² који је припојен наведеном путу на кп број .., а које заузеће чини асфалтирани део пута у површини од 76 м² и земљани део пута у укупној површини од 52 м². Тржишна вредност тако заузетог земљишта утврђена је у износу од 5.981,00 динара по м², што за укупно заузету површину парцеле од 128 м² износи 754.073,60 динара. Према процени Пореске управе тржишна вредност предметног земљишта износи 1.190,00 динара по м². Тужилац АА не може да користи свој део парцеле у означеној површини, јер је исти заузет путем иако о томе није донета одлука о изузимању земљишта од тужиоца, нити је иплаћена накнада за тако фактички заузет део парцела. Парцела је настала спајањем већег броја других парцела, међу којима је и к.п. бр. .. од 60 м² чији је власник био тужилац. Према садржини уверења Републичког геодетског завода од 09.12.2020. године, 2008. године је у поступку израде Катастра непокретности за КО ... формирана катастарска парцела .. КО ... спајањем више парцела, међу којима и дела к.п. .. од 60 м² ЕЕ из У Катастру непокретности је парцела .. уписана у Лист непокретности .. КО ... са површином од 4.951 м² као земљиште у грађевинском подручју, по култури земљиште под зградом и другим објектом, са већим бројем сувласника, физичких лица као носилаца приватне својине, Градом Нишом као носиоцем јавне својине и Републиком Србијом као носиоцем државне својине. Међу уписаним титуларима права својине на тој непокретности није тужилац. За податке о зградама и другим грађевинским објектима уписано је да је на парцели Улица ..., изграђена без одобрења за градњу. Утврђено је да је

припојени део од 60 м² к.п. бр. ... асфалтиран у средишњем делу у површини од 37 м², а источни и западни део у површини од 23 м² је земљани део улице.

Првостепени суд је закључио да је тужени пропустио да изврши експропријацију парцеле тужиоца која је ушла у састав к.п. бр. .. КО ... у површини од 128 м², а заузео је ту парцелу изградњом пута, и да је у обавези да накнади тужиоцу вредност заузетог дела, у смислу одредби члана 58. став 1. и 2. Устава Републике Србије, члана 1. Протокола 1. уз Европску Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, која је ратификована Законом о ратификацији исте Конвенције, те одредбе члана 185. став 3. Закона о облигационим односима, јер је тужилац без спроведеног поступка експропријације изгубио власништво на својој парцели.

Другостепени суд је сматрао да је првостепени суд погрешно применио материјално право, када је у питању одлука о стварној легитимацији, јер иако је део парцеле .. ушао у састав парцеле ..., ВВ није уписан као сувласник на новој парцели .. . Стога, ни АА није доказао да је наследио део парцеле .., за који тражи исплату на име фактичке експропријације. Из разлога недостатка активне легитимације на страни АА другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и тужбени захтев тужиоца АА одбио.

Ревизијски суд оцењује да утврђене чињенице нису довољне за правилну примену материјалног права и одлуку о основаности тужбеног захтева.

Утврђено је да тужилац према стању уписа у Катастру непокретности нема својински удео на парцели кп бр. .. КО Тужилац није могао изгубити својинска права на земљишту препарцелацијом, припајањем дела парцеле бр. .. новофомираној парцели .. . Другостепени суд сматра да тужилац није доказао да је био сувласник парцеле .. и зато тужбени захтев одбија. С тим у вези, Врховни суд указује да упис у јавне књиге сам по себи, не може довести до стицања права својине на непокретностима, нити до стицања било каквог другог права, јер је упис у јавне књиге каузално правним основом стицања. Дакле, упис производи правно дејство само ако се заснива на пуноважном правном основу стицања. Без правног основа, упис се не може извршити, а уколико је то учињено грешком или из неког другог разлога, заинтересовано лице може захтевати брисање уписа. Ово је логична последица чињенице да упис у катастарске књиге није апстрактан правни посао, којим би се право својине могло стећи независно од правног основа.

Међутим, у конкретном случају, суочен са „недостатком“ правног основа извршеног уписа, другостепени суд је доказивање постојања правног основа ставио на терет тужиоцима, а управо се наводи ревизије темеље на погрешној примени института терета доказивања од стране апелационог суда.

Врховни суд указује да из садржине одредаба ЗПП којима је уређен институт терета доказивања, произлази да је парнична странка дужна да изнесе чињенице и предложи доказе на којима заснива свој захтев или којима оспорава наводе и доказе противника. Дакле, странка треба да изнесе оне чињенице које по закону имају значај

материјално-правних претпоставки за примену одредбе којом се спор решава у њену корист. Ипак, оцена изведених доказа не доводи увек до одређеног резултата. Таква ситуација постоји нпр. када суд на основу оцене доказа није стекао уверење да одређена чињеница постоји. Наравно да у таквој ситуацији суд не може одбити да мериторно одлучи, јер га на то обавезује одредба члана 2. став 2. ЗПП, а испуњење те дужности омогућава му управо примена правила о терету доказивања. Као и сваки институт процесног права, и овај институт има одређена правила која уређују у којој ситуацији и на коме лежи терет доказивања. Одредбама члана 223. став 2. и 3. ЗПП прописано је да странка која тврди да има неко право, сноси терет доказивања чињенице битне за настанак или остваривање права, као и да странка која оспорава постојање неког права, сноси терет доказивања чињенице која је спречила настанак или остваривање права или услед које је право престало да постоји. У таквој ситуацији, на лицу на које је право својине прешло и које је уписано у катастарске књиге као власник, лежи терет доказивања по ком основу је тај пренос извршен, у случају када му се то право оспорава у парничном поступку. Ово стога што је логично да лице уписано као власник у земљишне књиге поседује доказ о правном основу уписа. Наметати такву обавезу супротној страни нема упоришта у критеријумима који одређују расподелу терета доказивања, јер су ти критеријуми везани за садржину норме материјалног права чији елементи нису доказани.

Међутим, у конкретном случају битан је момент када је дошло до фактичке експропријације и ко је био власник у дела парцеле .. у том тренутку. Због тога се не може прихватити да је утврђено да је тужиоцу који је био власник парцеле бр. ..., престало право својине фактичком експропријацијом, претварањем дела те парцеле у површини од 128 м² у улицу, сада на катастарској парцели бр. .. КО Судови нису расправили ко је био власник дела парцеле, ранији број .., а сада .. КО ... у површини од 128 м² када је парцела бр. .. КО ... претворена у улицу, дакле у јавну својину. Због тога се за сада не може закључити да ли је претварањем парцеле у улицу повређено право тужиоца на мирно уживање имовине, реалног дела парцеле .., односно удела у парцели бр. .. КО ... фактичком експропријацијом. Накнада за фактички експроприсану имовину може припасти само оном власнику коме је та имовина експроприсана, односно фактички преведена у јавну својину. За сада није утврђено да је то у конкретном случају тужилац. Није утврђено ни да је тужиоцу престало право својине на 128 м² парцеле бр. .. фактичком експропријацијом, ни да му је престао удео у својини на парцели бр. .. КО ... фактичком експропријацијом, односно претварањем парцеле у улицу. Утврђено је само да је правни претходник тужиоца 1969. године био власник дела парцеле од кога је формирана предметна парцела, што није довољно за закључак о основаности тужбеног захтева.

Због изнетог је укинута другостепена пресуда и предмет је враћен другостепеном суду на поновно суђење по одредби члана 416. став 2. Закона о парничном поступку ради расправљања битне чињенице на које је напред указано од значаја за право тужиоца за накнаду због фактички експроприсане непокретности на коју се односи тужбени захтев.

Председник већа-судија

Весна Субић, с.р.

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**